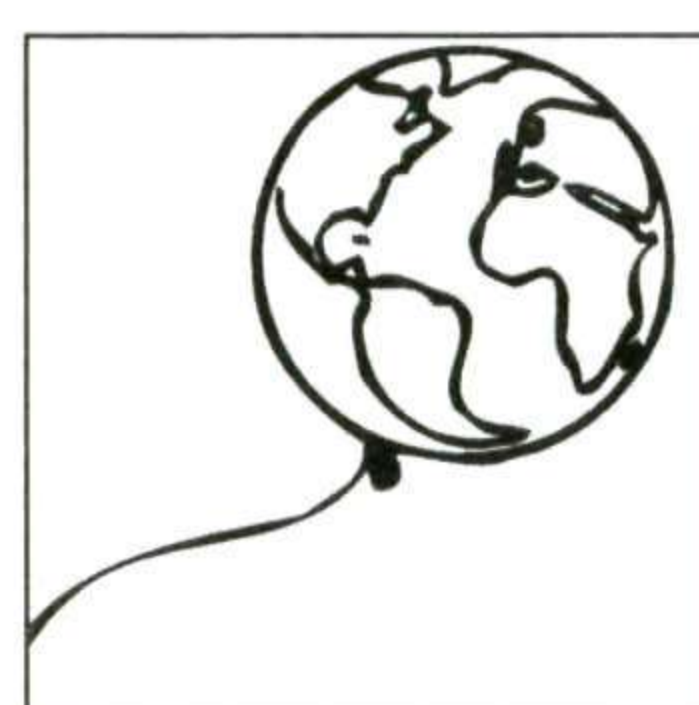

■ Της Χριστίνας Οικονομοπούλου (*)

Ο Δήμος Κερατσινίου ανήκει στη Β' Περιφέρεια του Πειραιά με πληθυσμό 74.179 κατοίκους. Είναι μια από τις περιοχές της Δυτικής Αττικής που αντιμετωπίζει πολλά πε-

ριβαντολογικά, κοινωνικά και πολιτιστικά προβλήματα.

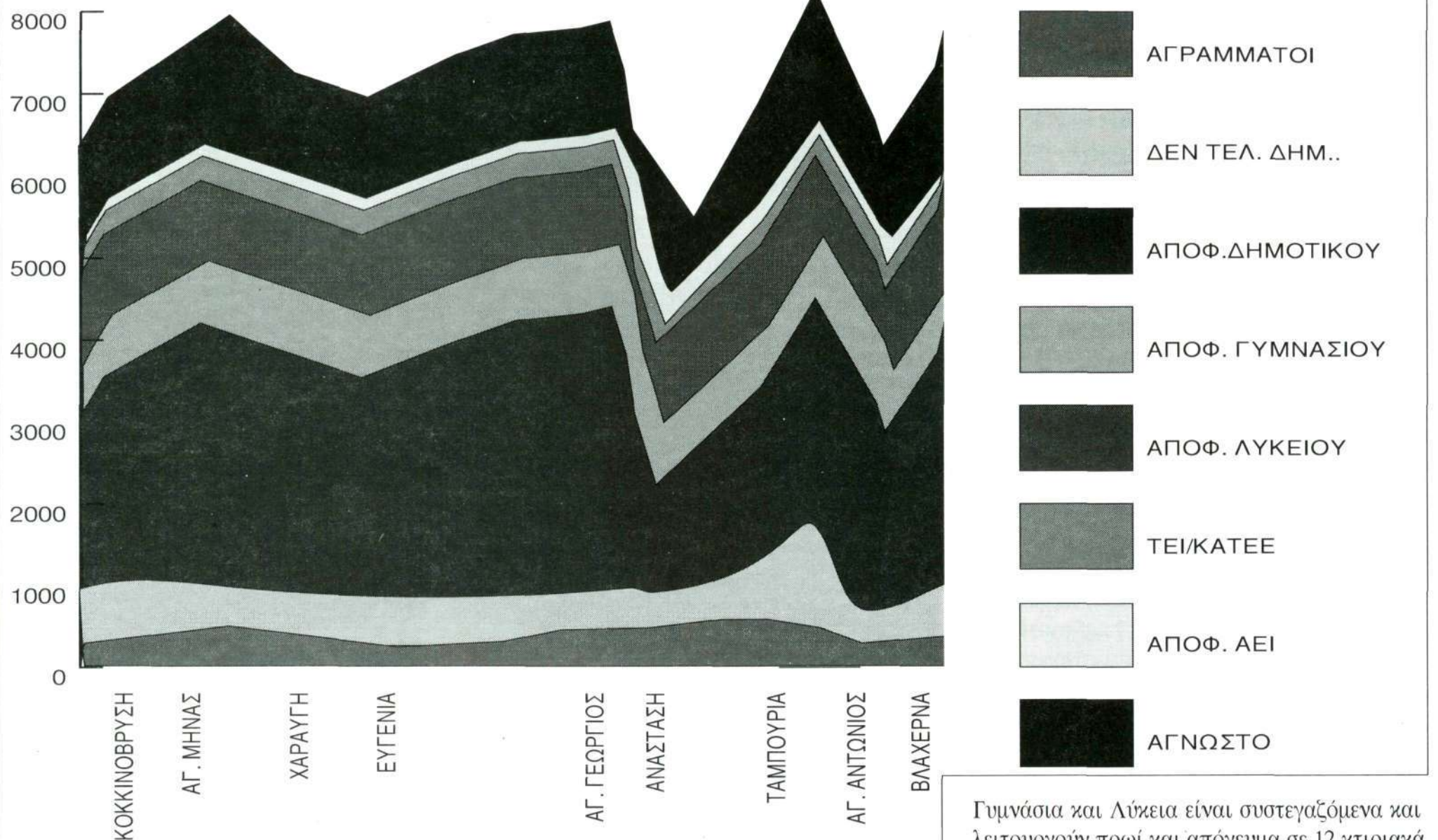
Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Δ.Κ. κατά την απογραφή του 1987 απογράφηκαν 59.523 κάτοικοι. Η κατάταξη των κατοίκων σύμφωνα με τις γραμματικές τους γνώσεις είναι:

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

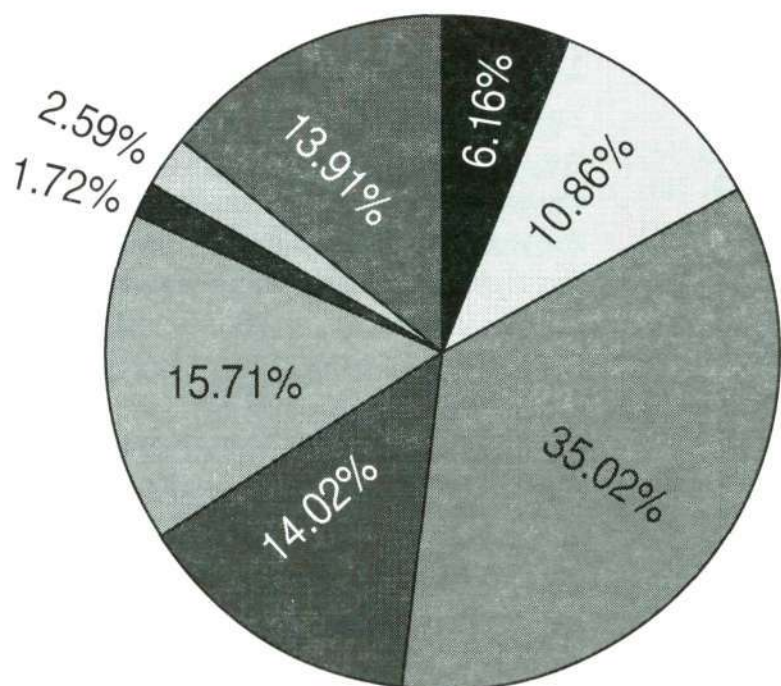
ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ

Πίνακας 1: Κατάταξη κατοίκων Δήμου Κερατσινίου ανάλογα με τις γραμματικές γνώσεις

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1. ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΙ	ΔΕΝ ΤΕΛ. ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΑΠΟΦ. ΔΗΜΟΤ.	ΑΠΟΦ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΑΠΟΦ. ΛΥΚΕΙΟΥ	ΤΕΙ/ΚΑΤΕΕ	ΑΠΟΦ. ΑΕΙ	ΑΓΝΩΣΤΟ	ΣΥΝΟΛΟ
2.									
3. ΚΟΚΚΙΝΟΒΡΑΧΟΣ	272	787	2341	996	805	112	96	1119	6528
4. ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	548	680	2768	1118	1094	188	177	1202	7775
5. ΧΑΡΑΥΓΗ	469	784	2306	801	1028	92	117	626	6223
6. ΕΥΓΕΝΙΑ	254	639	1964	848	927	139	167	634	5572
7. ΑΣΤΡΟ	284	774	2052	810	1003	73	150	688	5834
8. ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	265	691	2366	1038	1185	110	244	1067	6966
9. ΑΝΑΣΤΑΣΗ	240	376	1148	369	588	43	126	531	3421
10. ΤΑΜΠΟΥΡΙΑ	571	839	2317	1013	1178	107	230	1046	7301
11. ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	314	267	1328	512	495	46	79	348	3389
12. ΒΛΑΧΕΡΝΑ	449	630	2255	841	1051	115	156	1017	6514
13.									
14. ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	3666	6467	20845	8346	9354	1025	1542	8278	59523

Κατανομή των κατοίκων του Δήμου Κερατσινίου ανάλογα με τις γραμματικές γνώσεις

Κατανομή των κατοίκων του Δήμου Κερατσινίου κατά συνοικία και γραμματικές γνώσεις

Γυμνάσια και Λύκεια είναι συστεγαζόμενα και λειτουργούν πρωί και απόγευμα σε 12 κτιριακά συγκροτήματα.

Ο Δήμος Κερατσινίου έχει Κεντρική Δημοτική βιβλιοθήκη στη συνοικία Αγ. Γεώργιος με 5.000 τίτλους βιβλίων, ένα παράρτημα Παιδικής Βιβλιοθήκης με 3.000 τίτλους στη συνοικία Ευγένεια και 2 αίθουσες στη συνοικία Αγ. Αντώνιος για μελλοντικό παράρτημα.

Το 1989/90 ο Δήμος Κερατσινίου μου ανέθεσε την μελέτη σκοπιμότητας για την αναδιοργάνωση και λειτουργία της Κεντρικής Δημοτικής Βιβλιοθήκης, του παιδικού παραρτήματος και τη δημιουργία παραρτημάτων σε συνοικίες που υπάρχουν σχολεία με σκοπό την εξυπηρέτηση των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Με προσωπική πρωτοβουλία μου έγινε μια δειγματοληπτική έρευνα για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (δεν δόθηκε όμως συνέχεια από την Νέα Δημοτική Αρχή)

Ο σκοπός της έρευνας αυτής δεν έγινε μόνο για να υπάρξουν κάποια στατιστικά στοιχεία, αλλά και κατά πόσο η Δημοτική Βιβλιοθήκη με τα παραρτήματά της θα μπορέσουν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη του προγράμματος των σχολείων και θα καλύψουν την ανυπαρξία σχολικών βιβλιοθηκών.

Στη δειγματοληπτική αυτή έρευνα συμπεριλήφθηκαν 15 από τα 34 σχολεία του Δήμου (5 Δημοτικά, 7 Γυμνάσια, και 3 Λύκεια). Η μέθοδος που επέλεξα περιελάμβανε επιτόπια συνέντευ-

Οι αγράμματοι με αυτούς που δεν τελείωσαν το Δημοτικό είναι ένα υψηλό ποσοστό (17,02%) στο σύνολο του Δήμου κι αν προστεθούν και οι απόφοιτοι Δημοτικού ξεπερνούν το 50% των κατοίκων. Ο Δήμος Κερατσινίου έχει 34 σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με δυναμικότητα 10.141 μαθητών.

Το ποσοστό των παιδιών που μπαίνει από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι 49,9%, τα μισά

δηλαδή παιδιά συνεχίζουν για να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Από τις στατιστικές γίνεται φανερό επίσης ότι στο δήμο Κερατσινίου υπάρχει μεγάλο ποσοστό κατοίκων που είναι αναλφάβητοι καθώς και αυτών που δεν έχουν τελειώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Τα 4 από τα Δημοτικά σχολεία λειτουργούν σε δικά τους κτίρια, ενώ τα υπόλοιπα Δημοτικά,

Πίνακας 2: Κατανομή των σχολείων και των μαθητών Κερατσινίου κατά βαθμίδα εκπαίδευσης

ΣΧΟΛΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
Δημοτικά	24	6.033
Γυμνάσια	7	3.020
Λύκεια	3	1.088

ξη με τους Διευθυντές των σχολείων και με εκπαιδευτικούς.

Μετά τη συνέντευξη υπήρξε ξενάγηση στο χώρο της αίθουσας που βρισκόταν η βιβλιοθήκη. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ερωτήσεις όπως:

- Υπάρχει βιβλιοθήκη; Μέγεθος σε τετραγωνικά της αίθουσας βιβλιοθήκης, αν υπάρχει συλλογή βιβλίων που θεωρείται βιβλιοθήκη.

Υλικοτεχνική υποδομή (έπιπλα βιβλιοθήκης)

■ Προϋπολογισμός

■ Βιβλιοθηκονομική επεξεργασία και εμπλουτισμός της συλλογής

■ Υπάρχει οργάνωση της συλλογής με τις νέες τεχνολογίες;

■ Αν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων υποστηρίζεται από τη συλλογή του υλικού της σχολικής βιβλιοθήκης;

■ Αν η σχολική βιβλιοθήκη είναι δανειστική και ποιές οι ώρες λειτουργίας;

■ Αν χρησιμοποιούν τη Δημοτική Βιβλιοθήκη οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί και αν οι υπηρεσίες που τους παρέχονται είναι εύχρηστες.

Από την επεξεργασία των στοιχείων προκύπτει ότι στα 15 σχολεία φοιτούν 5.431 μαθητές και ο αριθμός των βιβλίων είναι 4.562 τόμοι (κύρια εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, λογοτεχνία και ιστορία). Η αναλογία βιβλίων ανά μαθητή είναι 0,83%.

Η αναλογία βέβαια μαθητών - βιβλίων ποικίλουν από χώρα σε χώρα, σύμφωνα όμως με τις προδιαγραφές της IFLA: section of School Libraries στους 100 μαθητές αντιστοιχούν 12.000 βιβλία και κάθε χρόνο προσθέτουν 300 βιβλία (αναλογία το χρόνο 3 βιβλία ανά μαθητή).

Στην ερώτηση αν υπάρχει βιβλιοθήκη (χώρος, μέγεθος ή συλλογή που θεωρείται βιβλιοθήκη) παρατηρήθηκε ότι:

Σ' ένα συγκρότημα στο Σχιστό όπου συστεγάζονται 4 σχολεία (2 Δημοτικά, 1 Γυμνάσιο, 1 Λύκειο) και που κτίστηκε στη δεκαετία του 1980, υπάρχει αίθουσα βιβλιοθήκης 35 τ.μ. με 1450 τόμους βιβλίων, τοποθετημένα σε ράφια καθώς επίσης υπάρχουν τραπέζια και καρέκλες.

Σε 2 σχολεία υπήρχε αίθουσα βιβλιοθήκης 8-10 τ.μ., σε 9 η βιβλιοθήκη βρισκόταν στο γραφείο των εκπαιδευτικών και σε 2 η βιβλιοθήκη βρισκόταν σε διάδρομο.

Οι συλλογές των βιβλίων αρχίζουν από 10 τόμους έως 450. Τα βιβλία ήταν τοποθετημένα σε ράφια εκτός από τις δύο περιπτώσεις που ήταν μέσα σε κλειστές σιδερένιες ντουλάπες που βρισκόνταν στο διάδρομο.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές της IFLA στους 250 μαθητές αντιστοιχεί χώρος για αναγνωστήριο της σχολικής βιβλιοθήκης 93 τ.μ., χώρος εργασίας 37,2 τ.μ., γραφείο 14 τ.μ. και γραφείο πληροφοριών 14 τ.μ.

Η συλλογή των σχολικών βιβλιοθηκών του Δ.Κ. είναι μόνο βιβλία και δεν υπάρχει άλλο υλικό (οπτικοακουστικά μέσα, περιοδικά, εφημερίδες κ.λπ.). Τα βιβλία είναι τοποθετημένα στα ράφια χωρίς προηγούμενη βιβλιοθηκονομική επεξεργασία (καταλογογράφηση, ταξινόμηση, θεματικές επικεφαλίδες κ.λπ.) λόγω ανυ-

Η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης

παξίας ειδικευμένου προσωπικού (βιβλιοθηκονόμοι).

Την ευθύνη για τις υποτυπώδεις αυτές σχολικές βιβλιοθήκες έχουν οι εκπαιδευτικοί. Οι μαθητές μπορούν να τις επισκέπτονται μετά από σύσταση των εκπαιδευτικών στα διαλείμματα και να δανειστούν βιβλία.

Στην ερώτηση "Αν χρησιμοποιούν τη Δημοτική Βιβλιοθήκη" η απάντηση ήταν "ΝΑΙ" - κυρίως στα δημοτικά σχολεία που βρίσκονται στη συνοικία Ευγένεια κοντά δηλ. στην Παιδική Βιβλιοθήκη - αλλά την έβρισκαν φτωχή σε υλικό. Για την Κεντρική είπαν ότι περιμένουν την οργάνωσή της και την ανάπτυξή της γιατί θεωρούν την ύπαρξη Δημοτικής Βιβλιοθήκης απαραίτητη όπως επίσης και τη δημιουργία παραρτημάτων σε όλες τις συνοικίες.

Αν περάσουμε τώρα στον προϋπολογισμό των σχολικών βιβλιοθηκών θα παρατηρήσουμε ότι είναι σχεδόν ανύπαρκτος. Η συλλογή αγοράζεται από το Σύλλογο Γονέων, τους εκπαιδευτικούς και μόνο στο συγκρότημα του Σχιστού πηγαίνουν κάποια βιβλία από το ΥΠΕΠΘ (Επιτροπή Επιλογής Βιβλίων για τις σχολικές Βιβλιοθήκες).

Στο "Αν οι βιβλιοθήκες είναι οργανωμένες με τις νέες τεχνολογίες" δεν υπήρχε δυνατότητα απάντησης, γιατί οι σχολικές βιβλιοθήκες του Δ.Κ. δεν είναι ούτε στοιχειωδώς οργανωμένες με βιβλιοθηκονομικά πρότυπα. Στο 8ο Γυμνάσιο με προσφορά του Δήμου υπάρχει εργαστήριο πληροφορικής που διαθέτει 8 PCs και σε 5 σχολεία διαθέτουν τηλεόραση και video.

Συμπεράσματα

Στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι η ουσιαστική υποβοήθηση του προγράμματος του σχολείου, η διεύρυνση των γνώσεων μαθητών και εκπαιδευτικών, η απόκτηση της συνήθειας της έρευνας καθώς επίσης και η ψυχαγωγία των παιδιών.

Η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης, ο χώρος που βρίσκεται συνήθως τοποθετείται σε κεντρικό σημείο του κτιρίου και στο ισόγειο. Είναι εξοπλισμένη με κατάλληλα έπιπλα (ράφια, τραπέζια, καρέκλες κ.λπ.), οπτικοακουστικά μέσα (για προβολές ταινιών, διαφανειών κ.λπ.), φωτοτυπικό μηχάνημα, Η/Υ κ.λπ.

Βέβαια στο άρθρο 43, Ν. 1566/1985, στην παρ. 8, αναφέρεται ότι "... με Π.Δ. που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, μπορεί να συνιστώνται θέσεις βιβλιοθηκονόμων για τη λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών, να κατανέμονται κατά κατηγορίες, κλάδους και βαθμούς και να ορίζονται τα προσόντα και η διαδικασία διορισμού στις θέσεις αυτές".

Μέχρι βέβαια να εκδοθεί αυτό το Π.Δ. η εγκύκλιος του ΥΠΕΠΘ ορίζει ότι γονείς και μαθητές ασκούν χρέη βιβλιοθηκονόμου.

Η αντιμετώπιση της σημερινής κατάστασης των σχολικών βιβλιοθηκών δεν λύνεται μόνο με ένα καλό νόμο. Αν δεν λυθούν πρώτα βασικά ζητήματα όπως χρηματοδότηση, κτιριακές εγκαταστάσεις, οργανικές θέσεις βιβλιοθηκο-

νόμων, σύνδεση της σχολικής βιβλιοθήκης με την αντίστοιχη Δημοτική, δεν είναι δυνατό να προχωρήσει η οργάνωση και λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών.

Σήμερα χρειάζεται πρώτα απ' όλα μια τοπογραφική διάταξη των σχολείων της χώρας καθώς επίσης και των Δημοτικών και Δημοσίων Βιβλιοθηκών που υπάρχουν και λειτουργούν.

Στις Σκανδιναβικές χώρες αρκετές σχολικές βιβλιοθήκες είναι παραρτήματα των λαϊκών βιβλιοθηκών οι οποίες έχουν και την ευθύνη για την οργάνωσή τους και τον εμπλουτισμό τους. Κάτι ανάλογο θα μπορούσε να γίνει και στη χώρα μας, γιατί δεν είναι δυνατό με την κατάσταση που επικρατεί ως προς την κτιριακή υποδομή και τον οικονομικό προϋπολογισμό να δημιουργηθούν αυτόνομες σχολικές βιβλιοθήκες.

Μερικά ζητήματα που χρειάζεται να τονισθούν στα πλαίσια της παραπάνω πρότασης είναι:

■ Επιτροπή βιβλιοθήκης (για την επιλογή και αγορά του υλικού) πρέπει να αποτελείται από μέλη του διδακτικού προσωπικού του σχολείου και από βιβλιοθηκονόμους της Δημοτικής ή Δημόσιας Βιβλιοθήκης που θα έχει την ευθύνη για τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης.

■ Έμφαση πρέπει να δοθεί στα πληροφοριακά βιβλία και περιοδικά και στα ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης.

■ Το ωράριο λειτουργίας της Δημοτικής Βιβλιοθήκης πρέπει να είναι πρωί - απόγευμα Δευτ. - Παρ. και το Σάββατο πρωί, έτσι ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί αλλά και το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό του Δήμου.

Τελικά το ζήτημα των σχολικών βιβλιοθηκών όπως και το γενικότερο των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα δεν μπορεί να λυθεί με λόγια. Είναι ζήτημα πολιτικής βούλησης και χρέος της πολιτείας - και της εκάστοτε Κυβέρνησης - είναι να διαθέσει τα ανάλογα κονδύλια, την κατάλληλη νομοθεσία, το ειδικευμένο προσωπικό (μέσα από την αναβάθμιση της εκπαίδευσής του), εάν θέλει να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη, οργάνωση και λειτουργία του τομέα των βιβλιοθηκών και της πληροφόρησης. ■

Βιβλιογραφία

1. ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ: Στατιστικά στοιχεία απογραφής κατοίκων / κατάταξη σύμφωνα με τις γραμματικές γνώσεις, 1987.
2. ΕΣΥΕ: Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος, 1988. Απογραφή πληθυσμού 1981.
3. Cambell, H. C.: Developing Public Library Systems and Services. Essex, Unesco, 1982.
4. Frances Laverne Carroll: Guidelines for School Libraries. The Hague, IFLA section of School Libraries, 1990. (IFLA Professional Report, no. 20)
5. Scandinavian Public Library Quarterly (περιοδικό), v. 23, no. 1, 1990 και v. 24, no. 2, 1991.

Το άρθρο αυτό είχε δημοσιευτεί στο περιοδικό "ΛΟΓΟΣ" και "ΠΡΑΞΗ", τευχ. 46, Σεπτ. - Οκτ. - Νοεμ. 1991.

* Η Χριστίνα Οικονομοπούλου είναι Βιβλιοθηκονόμος στη Βιβλιοθήκη Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών